

LATVIJAS ZINĀTŅU AKADĒMIJAS KORESPONDĒTĀJLOCEKLIS

VILNIS ZARIŅŠ

(24.05.1930.–30.01.2014.)

LATVIEŠU FILOZOFAM AIZEJOT MŪŽĪBĀ UN GARA NEMIRSTĪBĀ

Kopš šī gada 30. janvāra Vilnis Zariņš — filozofs, tulkotājs, politiķis, grāmatu un publicistisku eseju autors, Triju Zvaigžņu ordeņa kavalieris, LZA korespondētājloceklis, ir piepulcējies nemirstīgo saimei — M. Montēnam, F. Larošfuko, D. Didro, F. Voltēram, B. Spinozam, Roterdamas Erasmam, G. Leibnicam, M. Fuko. Arī citiem domas milžiem, kuru darbus viņš ir tulkojis, komentējis un skaidrojis, rakstot priekšvārdus un apceres latviešu lasītājam.

Lai gan filozofa Viļņa Zariņa dzīve un mūža devums ir saistīti galvenokārt ar akadēmisko jomu — ilggadēju docēšanu Latvijas Valsts universitātē (LVU) un Latvijas Universitātē (LU) un darbu Filozofijas un socioloģijas institūtā (FSI), tomēr viņa vārds ir iegravēts latviešu kultūrā šī vārda visplašākajā nozīmē, arī

daudzu, ļoti daudzu cilvēku atmiņās, prātos un sirdīs. Šķiet, filozofam bija svarīgi palikt ne tikai tekstos, bet arī cilvēkos — studentos, lasītājos, klausītājos, politiķos, kolēģos, draugos, un mēs varam just dziļu lepnumu, ka mums ir bijis savs, latviešu Sokrats — filozofs Vilnis Zariņš, filozofisks jau savā veidolā un garīgajā satversmē. Vienmēr labvēlīgs, smaidošs un līdzsvarots, viņš sarunājās ar visiem un ikvienu, jo viņš katru sarunu uztvēra kā filozofisku situāciju, neatkarīgi no tā, vai dialoga partneris bija nejausē ceļa biedrs, mazs bērns vai akadēmiķis.

Vilnis Zariņš bija izredzēts, jo viņš jutās un bija brīvs — brīvs visos laikos. Viņa brīvību nodrošināja pirmām kārtām viņa milzīgā intelektuālā erudīcija un zināšanas latviešu un pasaules kultūrā, filozofijas vēsturē, kā arī brīvais, metaforiski ķecerīgais pasniegšanas stils, kas jau padomju režīma un dialektiskā un vēsturiskā materiālisma dogmatikas laikmetā ļāva sajust brīvības saldo garšu. Tikpat aktīvs Vilnis Zariņš bija arī Latvijas faktiskās neatkarības atgūšanas aktivitātēs 20. gadsimta 80.–90. gados, par to saņemot Barikāžu cīņu piemiņas zīmi, bet vēlāk — iesaistoties politikajās debatēs par nacionālas valsts un demokrātijas nostiprināšanas principiem (bijis ievēlēts arī Rīgas domē un darbojies kā Latvijas Prezidenta vēstures komisijas loceklis).

Vilnis Zariņš ir dzimis Jūrmalā, Asaros, mācījies un beidzis Latvijas Valsts Pedagoģiskā institūta vēstures fakultāti (1953). No 1953. līdz 1964. gadam strādājis par skolotāju Neretas vidusskolā. Laikā no 1964. līdz 1967. gadam mācījies LVU klātienē aspirantūrā, specializējoties filozofijas vēsturē, un 1971. gadā aizstāvējis zinātņu kandidāta

disertāciju par nacionālsociālisma ideoloģiju, bet 1992. gadā ieguvis filozofijas doktora grādu. No 1967. līdz 1985. gadam bijis docents LVU un lasījis lekcijas filozofijas vēsturē un klasiskajā vācu filozofijā humanitāro specialitāšu studentiem — filozofiem, filologiem un vēsturniekiem. No 1985. gada strādājis Filozofijas un tiesību, vēlāk — Filozofijas un socioloģijas institūtā par vadošo pētnieku, kas bija arī viņa pēdējā darba vieta.

Visnozīmīgākais Vilņa Zariņa zinātniskais devums, sākot jau ar 20. gadsimta 70. gadiem, ir saistīts ar pagātnes domātāju darbu tulkošanu grāmatu sērijā “Avots” (izdevniecībā “Zvaigzne”, vēlāk “Zvaigzne ABC”), sagatavojot aptuveni 25 pasaules filozofijas klasiķu tekstus izdošanai latviešu valodā (līdzās Eiropas klasiķiem minams arī Laodzi “Daodedzin” tulkojums).

Vilnis Zariņš (tāpat kā viņa draugi un domubiedri — Pēteris Laizāns un Augusts Milts) lielu nozīmi piešķīra arī Latvijas ideju

vēstures izpētei, publicējot apceres par Andreju Spāģi, Emīlu Dārziņu, Frici Roziņu, Kārli Ulmani, par brāļu Kaudzišu “Mērmieku laikiem” u.c.

Savukārt filozofa asprātīgais un ironiskais (vietumis sarkastiskais) gars ir izpaudies grāmatās, kas veltītas sabiedriskās apziņas izpētei un nacionālās idejas aizstāvēšanai un pamatošanai — “Kraukļu un cīruļu laiks. Vaļasbrīžu piezīmes par kultūru un dzīvi”. “Zvaigzne ABC”, 1995; “Kam pieder nams?” Publicistikas, interviju un politisku pasaku apkopojums. LU FSI, 1999; “Brīvības pievārtē”. LU FSI, 2005.

Pavisam nesen Vilnis Zariņš FSI Zinātniskajai padomei iesniedza savas jaunākās/pēdējās grāmatas manuskriptu. Viņa gars turpinās, tas ir nemirstīgs arī mūsos.

**Goddevībā un pateicībā —
LU Filozofijas un
socioloģijas institūta kolēģi**